

9. VÄÄRTUSLIK MAASTIK

9.1. EMAJÕE LUHAALAD

Tartumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ alusel on Tartumaal maakondliku, võimaliku riikliku tähtsusega maastikuks Emajõe luhaalad (R7), millest osa jääb ka Tähtvere valla territooriumile Ilmatsalu jõe ja Suur-Emajõe ühinemisalale (nn Kärevere luha piirkond). Piirkond kattub osaliselt Alam-Pedja looduskaitseala Tähtvere valda ulatuva servaalaga.

Ala üldised kasutustingimused ja säilimist tagavad meetmed:

- Luhtade niitmine
- Keskkonnasõbraliku puhkemajanduse korraldamine

9.2. KARDLA-VORBUSE PIIRKOND

Sama teemaplaneeringu alusel on Kardla-Vorbuse piirkond (M5) hinnatud maakondliku tasandi väärtuslikuks maastikuks. Kultuurilis-ajaloolisest seisukohast on tähelepanuväärsed Vorbuse mõisakompleks, suhteliselt hästi säilinud talumaastik, muistsed asulakohad. Looduslikku ja esteetilist elamust pakuvad avatud vaated Emajõe orulammile ja hooldatud põllumajandusmaastikule. Piirkonda määratletakse kui Tartu linna lähipuhkeala ja võimalikku jõeturismi piirkonda.

Tähtvere Vallavolikogu 26.11.2004 otsusega nr 9-6 on Tartu maakonnaplaneeringu teemaplaneering kooskõlastatud. Otsuses sisaldub ettepanek, millega taotleti umbes 40 ha suuruse osa välja arvamist planeeritavast Vorbuse-Kardla maakondliku väärtusega maastikust (M5). Ettepanek puudutab kolmnurkset maa-ala, mille tippudes asuvad Vorbuse laudad, Tiksoja puidutööstus ja Tiksoja raudteeületuskoht ja mis üldplaneeringus kajastub Vorbuse-Tähtvere tootmis- ja äripiirkonnana. Põhjuseks piirkonna hea logistiline asend ja vähene maastikuline atraktiivsus.

Ala kasutamistingimused ja säilimist tagavad meetmed:

- Põllumajandusliku maaharimise jätkamine.
- Emajõe kallasrajale viivate teede muutmine eraomanduses olevaist avalikult kasutatavateks teedeks. Jõeäärsete maade kruntimisel tuleb teemaad välja mõõta ja taotleda valla omandisse.
- Vorbuse-Kardla tee Lipinge mäe piirkonnas säilitada tee ja jõe vahele jääv põllumajandusmaastik umbes 1 km² ulatuses muutumatuna. Jõe avatud vaate maksimaalseks säilitamiseks pole lubatud istutada metsa, rajada uushoonestust, puuviljaaedu ja muid vaadet piiravaid objekte või rajatisi.
- Kardla külas ja Vorbuse küla hajaasustatud piirkondades on lubatud moodustada krunte, mille suurus algab 1,5 hektarist.

- Jälgida piirkonna ehitustraditsioone, hoonestuslaadi ja planeerimisviisi. Keelatud on hajaasustusega külamiljöösse sobimatute korrus- ja ridamajade ehitus. Uute elamute kõrgus võib olla kuni 2 korrust (8,5 meetrit), ehitusalune pind kuni 250 m², ehitusmaterjalideks looduslähedased materjalid nagu puit, kivi, klaas. Vältida arhitektuursete modernlahenduste ja sobimatute tehismaterjalide kasutamist.
- Piirkonda on keelatud kavandada tootmistegevust, välja arvatud piirkonda sobilik (peamiselt põllumajanduslik) väiketootmine või väikeettevõtlus.
- Kavandatava Vahi-Tiksoja maanteesilla ja selle pealesõitude projekteerimisel lähtuda Kardla-Vorbuse väärtusliku maastiku säilitamise printsiipidest.

9.3. RAHINGE-ILMATSALU PIIRKOND

Kohaliku tasandi väärtuslik maastik Rahinge-Ilmatsalu piirkond (K2) on hinnatud peamiselt hooldatud põllumajandusmaastiku tõttu. Ala ilmestavad melioratiivsetel eesmärkidel kavandatud, kuid nüüdseks olulist esteetilist ja puhkemajanduslikku väärtust omavad paisjärved. Efektse maastikulise koosluse loovad Ilmatsalu kalatiigid, hinnatud on Ilmatsalu mõisapark.

Ala kasutamistingimused ja säilimist tagavad meetmed:

- Säilitada suurpõllundusliku maakasutus ja maastikustruktuur (sh asustus ja teedevõrk).
- Uushoonestuse kavandamine põldude servaaladele, olemasolevate hoonestusalade laiendamine.
- Tiikide, paisjärvede, melioratsioonisüsteemide puhastamine ja korrashoid.

10. ROHELINE VÕRGUSTIK

Rohelise võrgustiku määratlemise peamine eesmärk on kujundada looduslikest ja inimtegevusest vähem mõjutatud aladest ühtne ökoloogiline võrgustik. Maakasutuse planeerimisel tuleb rohevõrgustiku alad hoida võimalikult puutumatutena. See kindlustab koosluste arengu looduslikkuse suunas, toetab bioloogilist mitmekesisust ning toetab keskkonna looduslikku iseregulatsiooni toimimist. Roheline võrgustik koosneb tuumaladest (tugialadest) ja neid ühendavatest koridoridest.

10.1. RIIGI METSAMASSIIV

Valla põhjaossa jääv ulatuslik metsamassiiv on üleriigilise planeeringuga Eesti 2010 loetud rahvusvahelise tähtsusega tuumalaks, mis on seal käsitletud Alam-Pedja piirkonnana. Ala kuulub osaliselt NATURA kaitsealade võrgustiku koosseisu, kantud kaitsemetsa ja kohati hoiu- (haruldaste linnuliikide pesakohad) kategooriasse. Ala on oluline mitmest aspektist. Kõigepealt on see ökoloogilise tasakaalu ja maastikulise mitmekesisuse säilitaja, teisalt avalikult kasutatav linna lähipuhkeala.

Tartumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneering Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused vaatab antud metsamassiivi kui kaitsemetsa linna rohelises vööndis.

10.2. RAHINGE TUGIALA

Tartumaa rohelise võrgustiku osana käsitletakse Rahinge tugiala (T27) nime kandvat piirkonda, mille pindala on ligikaudu 27 km².

Valla lõunaosas asuvad mõne kuni kümnekonna hektari suurused metsatukad toimivad piirkonnas rohelise mikrovõrgustiku aladena. Neist suuremad metsaalad on määratletud kui olulised rohestruktuuri elemendid, kus senise maakasutuse säilimine on oluline nii ökoloogilisest kui ka maastikulis-esteetilisest seisukohast.

10.3. KIKKAOJA TUGIALA

Maakonnaplaneeringu teemaplaneeringus on määratud ökovõrgustiku oluliseks tugialaks kolme valla piirialal asuv ühtlase metsamassiiviga Kikkaoja tugiala (T34), mille suuruseks on 1,6 km² ja mis oma territooriumi põhiosas jääb Tähtvere valda.

Ala kasutamistingimused ja säilimist tagavad meetmed:

- Senise maakasutuse jätkamine. Suurema osa metsamaade maakasutuse sihtotstarve on maatulundusmaa, mida saab muuta ainult üldplaneeringut muutva detailplaneeringuga.
- Üldplaneeringuga elamumaaks määratletud rohestruktuuri elementidel tuleb metsa käsitleda kõrghaljastusena, mida peab maksimaalselt säilitama.
- Üldplaneeringus näidatud metsamaa hajaasustuslikul printsübil kruntimise õigus ja selle ulatus on vallavalitsuse kaalutusotsus. Kruntide moodustamine on põhjendatud vaid selleks sobivate kommunikatsioonide (elektrivarustus, juurdepääsuteed) olemasolul. Metsamaale ehitusõiguse saamiseks tuleb koostada detailplaneering ja taotleda keskkonnaministeeriumilt metsamaa sihtotstarbe muutmiseks raadamisluba. Metsamaa jagamisel moodustatud katastriüksuse minimaalne suurus on 1 hektar, millest raadatava osa suurus võib olla kuni 1/4.

12. PUHKE- JA VIRGESTUSALADE MÄÄRAMINE

12.1. LINNALÄHEDANE RIIGIMETS

Olulise puhkeressursina toimib valla territooriumi põhjaosas asuv ulatuslik metsamassiiv, millest kavandatakse RMK ametlikku puhkeala. Alale rajatakse lõkke- ja piknikukohad, matka- ja jalgrattarajad. Metsamassiiv on mõeldud eelkõige tartlaste ja valla elanike lähipuhkealaks.

12.2. EMAJÕEÄÄRSED MATKARAJAD

Antud piirkonda mõjutab tugevalt Suur-Emajõe kallas, mida mööda kulgeb Jänese matkarada. Jõe kaldapiirkond on Tartu linnast kuni Jänese sillani kalda piirangutsooni ulatuses määratletud kui puhkepiirkond, detailplaneeringu kohustusega ala hajaasustuses, metsastatav maksimaalselt võimalikus ulatuses. (Tartumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneering Tartu linna lähialade ja linna vahelised territoriaalsed seosed)

ja selle jätkuna planeeritud Luha matkarada Viimasele on ette nähtud lisaks lõkkekohtadele ka mitmed telkimis- ja randumis- ja slipikohad. Raja sihtpunkt on Kärevere kruusakarjääri puhkeala.

12.3. LINNUTEE MATKARADA

Valla loodeosas asub ligikaudu 5 km pikkune matkarada, mis on oma nime saanud rajal ja linnuvaatluspaikades avanevate vaadete tõttu või ka lihtsalt ornitoloogilis-astronoomilise kaunikõlalisuse ajel. Rada ühendab Ilmatsalu alevikku Kärevere luhaalaga ning on läbitav jalgsimatkajale ja ratturile.

12.4. SUPLUSKOHAD (SUPLALAD) PAISJÄRVEDE KALDAL

Ilmatsalu, Rahinge ja Loku paisjärvede kallaste üldmaadena reserveeritud alad. Ilmatsalu ja Rahinge paisjärvede kallasarada ja üldmaad on avalikult kasutatavad, kuid Loku paisjärve kaldad on eraomandis. Maaomaniku vastutulelikkuse tõttu pole seni supluskohta kasutamisega probleeme olnud.

12.5. ILMATSALU KOOLI VABAÕHUKLASS (NN ROHELINE RUUM)

Kavandatav Ilmatsalu kooli vabaõhuklass asub Ilmatsalu alevikust põhjas, Laeva metskonna maal (kvartal 65). Klassi eesmärk on anda lastele loodusõpet vabas õhus ning samas võimaldada neile ise midagi loodushoidlikku ära teha. Õppeklassi tegevusse võiks kaasata ka teised ümberkaudsed haridusasutused nt Loodusmaja ja linnakoolid. Rohelisse ruumi viivad Ilmatsalust matkarajad, mis omakorda on ühenduses Linnutee matkarajaga. Vabaõhuklassi kavandamisel planeerida alale busside ja autodega juurdepääs. Parkimiseks sobib planeeritav Linnutee parkla Ilmatsalu kalatiikide juures.

12.6. VORBUSE MÄGI

Vorbuse mägi on traditsiooniliselt olnud rahvaspordi keskus, kus tegeletakse suusatamise, mägirattasõidu ja orienteerumisega. Mäele ja selle lähialale on algatatud detailplaneering. Vorbuse mäest peab saama aastaringne virgestusala, kasutamiseks vallarahvale ja tartlastele.

12.7. KÄREVERE KRUUSAKARJÄÄR

Valla piires on üheks oluliseks perspektiivseks polüfunktsionaalseks puhke-, turismi- ja virgestusalaks Kärevere kruusakarjäär ja selle ümbrus. Tegemist on kruusa kaevandamise käigus veega täitunud tehisveekoguga. Kaevandamine sellel alal on peatselt lõppemas ja vastavalt varasematele kokkulepetele on omanik kohustatud ala rekultiveerima ja heakorrastama.

12.8. ENDINE NL SÕJAVÄEOSA POLÜGOON, KARDLA LINNAK

Metsade vahel asuval endisel sõjaväeosa ca 20 ha suurusel linnakul on maastikuliste eelduste tõttu head väljavaated saada omanäoliseks spordi- ja vabaajakeskuseks. Alale on kavas rajada krossisõidurajad, luua sportimis- ja õppetreeningkeskus erinevate mootorisporidi- ja tehnikaalade harrastamiseks (motokross, maastikuratta treeningud, vibu- ja ammulaskmine, paintball, sõjalis-sportlikud tegevused jmt)

Puhkealadena tiheasustuses on käsitletavad kõik põlispuudega pargid (mõisapargid) ja parkmetsadena planeeritud elamualadega piirnevad metsad (Haagemetsa elurajoon Haage külas, Paabo Rahinge külas, Rahinge korrusmajade territooriumil olev mets)

Puhkealade üldised kasutustingimused ja tasakaalustatud arengut tagavad meetmed:

- Puhke- ja virgestusalade seotus rohevõrgustiku tuumalade ja koridoridega.
- Parkide ja parkmetsade maakasutus peab säilima.
- Paisjärvede äärde loodavate ja olemasolevate supelrandade (suplalate) maakasutus peab säilima.
- Olemasolevad ja loodavad puhkealad peavad olema avalikud, kõigile ööpäevaringselt kasutamiseks.
- Üldkasutatavate puhkekohtade maa-alale võib püstitada sihtotstarbelisi ehitisi, mille maksimaalne lubatav ehitusalune pind on 10% katastriüksuse pinnast.
- Perspektiivsete puhkealade kasutuselevõtuks tuleb koostada eraldiseisvad matkaradade projektid, vajadusel maastikukujundusprojektid ja/või detailplaneeringud.
- Näha ette juurdepääsuteed ja parklad, jäätmekäitlus, avalikult kasutatavad tualetid.